

www.e-rara.ch

**Demosthenis Oratorum Graeciae principis Opera, quae ad nostram
aetatem pervenerunt, omnia**

Demosthenes

Basileae, [1549]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-93319>

[Demosthenis Exceptio Adversus Apaturium, Hieronymo Wolfio interprete.]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

siue clām aperuerat: Sed uos hæc inter uos, quo pacto se habeant, transige-
tis. meæ autem causæ nihil inde admisce, siue te uerbis, siue factis læsit Pro-
tus. Datur tibi actio nimirum. nemo nostrum prohibet, aut nunc etiā recu-
sat. neq; utrum illum calumniatus sis, curamus medijsfidius: sed è medio
excessit homo, propter uos nimirum, ut & testificationes nostras desereret,
& nunc uos quicquid erit libitum, in eū dicatis. Nisi enim propter uos ab
eo desertū esset uadimonium, simul eum & citasses, & apud Polemarchum
sponsione obligasses. Quod si uades tibi dedisset, aut manere cogeretur,
aut tu à quibus tibi satisfaceret, haberes: sin non dedisset, in domicilium ple-
bis iret. Nunc cōmunicato negotio, & ipse quicquid te obstrepente nobis
decessit, se redditurum esse nobis non putat: & tu illum accusando, no-
stris te mercibus potiturum. Cuius rei argumentum hoc euident est. Ego
eum citabo, tu nec sponsione obligasti, neq; nūc citabis. Præterea spes etiā
alia eis est uestri circumueniendi & fallendi. criminabuntur Demosthe-
nem, eoq; me fretū dicent, eduxisse istum: existimantes, quia & Orator ille
sit, & celebris, probabile se crimen asferre. Mihi, Athenienses, genere con-
iunctus est Demosthenes, atq; per omnes uobis adiuro deos, me uera di-
cturum. Sed cum ad eum accessissem, & ut mihi adesset, opemq; ferret, si
quid posset, postularē. Ego, Demon, inquit, faciam ut tu iusseris. nec enim
aliud me decuerit. Sed tamen & tui & mei est tibi habēda ratio. Mihi usu-
uenit, ex quo de rebus publicis dicere cōpī, ut ad nullam unquā priuatam
causam accesserim, sed in ipsa etiā administratione reipub. talia declinarim.

Demosthenes
negat se causas
priuatas age-
re.

ARGUMENTVM EXCEPTIONIS

aduersus Apaturium.

IS qui iudiciū detrectat, cum priuatum cōmercia cū Apaturio quādā haberet, ea sustulit & transegit. Nunc
uerò propter Parmenonē accusatur, & de pecunia appellatur. Nā Parmeno ciuis fuerat mercatoris Apa-
turi, Byzantius: sed à iudicibus actus in exilium, & principio amicitia usus Apaturij, orto dissidio postea in
iudiciū uenit, atq; Apaturio & uerborū & dati damni diem dixit. Atq; is rursus Parmenonē uicissim accusa-
uit. Apaturius igitur Aristocli arbitro rem permissam esse dicit, qui Parmenonē damnarit. Quamobrem eum
nunc inuadit, qui exceptione iudiciū deprecatur, atq; eum pro Parmenone spondisse asserit. Hic uerò nihil
eorū fatetur, sed negotiū tribus primū arbitris esse cōmissum ait, non uni Aristocli. Deinde sponforē Parme-
nonis in pactis Archippū esse scriptum, atq; illa pacta calliditate Apaturij esse abolita, qui Aristocli persuase-
rit ea asseruanti, ne asferret in mediū, sed diceret puerū tabulas dormientem amisisse. Alia præterea pacta nō
esse scripta, neq; rem ad arbitrum delatā, cum primum arbitriū tabularum amissione fuerit abolitū, nec de al-
tero inter eos postea conuenerit. Aristoclem cōtra omnia iura, qui iam nō esset arbiter, contra Parmenonem
tulisse sententiā, idq; cum ob magnā cladem peregrē abesset Parmeno, & ne arbitraretur uetuisset. His igitur
firmamenti reus nititur, & exceptione iudicium deprecatur: asserens, se ijs quæ cum Apaturio fuerint,
negocijs liberatum, postea nihil cum eo cōmercij habuisse. In talibus autem rebus non dari legibus actionem.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSUS APATURIUM,

Hieronymo Vuolfio interprete.

Lex merca-
toria.

Mercatoribus, Athenienses, & nauicularijs iubet lex actio-
nem dari apud sexuiros, si qua iniuria in mercatu affician-
tur, siue hinc aliō nauigātes, siue aliūde huc: & fontib. uin-
cula mulctam statuit, tantisper dum iudicatū soluant, ut
ne quis temerē ullum mercatorem circūueniat. Qui uerò
contractuū irritorum rei fiant, ijs exceptionis confugium
largitur lex, ne eis calumnia intendatur, sed ut ipsijs mercatoribus & nau-
icularijs

cularijs, qui reuera læduntur, experiri liceat. Ac multi iam actione mercatoria postulati, exceptione ex lege hac opposita, & ingressi ad uos conuicere accusatores, & iniquè eos accusare, & per speciem faciendæ mercaturæ calumniari. Vos igitur eum, qui his artibus instructus insidias fecit, mihiq; negotium facelsit, progressu orationis cognoscetis. Quum autem Apaturius falsò me accuset, & quicquid cū eo rei mihi fuit, omne sit transactum & sublatum, neq; aliud mihi cum eo cōmercium intercedat, uel nauticum uel terrestre: exceptionem opposui, non licere ei agere, his legibus.

LEGES. Ac Apaturiū contra has leges diem mihi dixisse, & falsò me accusasse: id ego uobis multifariā ostendam. Ego, Iudices, qui longo iam tem-

Narratio.

pore ex mercatura quæstum facio: aliquouſq; ipse mari me cōmittebam. Nondum autē septimus annus abiit, cum nauigatione omiſſa, mediocres

Feeneratio naturalis.

opes quas habeo, nautis credendo, rem facere conor. Quod uerò & uaria accelsi loca, & frequens in mercatu uersor, plurimis eorum qui mare nauigant, notus sum: Byzantijs autem istis ualde etiam familiariter utor, ut ibi

Notitia.

diutius cōmoratus. Cum autem ita se res me, ut dico, haberent, huc profectus est abhinc trienniū, iste cum ciue suo Parmenone, & mentionem de argento fecerunt. Debebat enim iste pro naue sua quadraginta minas, & à

Apaturius.

creditoribus per iniuriam urgebatur, ita ut & nauem eius pignerarentur, quod ad diem non soluisset. Aestuanti autem ei, & pecuniam non habenti, se minas decem pollicetur daturum Parmeno. iste uerò me orat, ut sibi tri-

Parmeno.

ginta minas suppeditem: conquerens se à creditoribus, qui nauem appetere, in mercatu traductum, ut se eò loci redacto, ne pecuniā reddere posset, ipsi naue potirentur. Ac mihi quidē præsens pecunia non erat: sed Heraclidæ mensario, quo utebar, persuasi, ut ei mutuaret, atq; ipse pro eo spon-

xxx minæ mutuo datæ Apaturio.

pondi. Triginta minis iam numeratis, alienatus erat ab isto Parmeno. Sed quia minas isti decem promiserat, harumq; tres dederat, ob hoc quod modo diximus argentum, reliquum etiā dare cogebatur. Ac ipse hac de causa facere tabulas nolebat, me uerò ita eas conficere iubebat, ut sibi optimè caueretur. Ego acceptis septem à Parmenone minis, & isto tres illas quas ab illo acceperat antea, coram cōfesso, emo nauem ab eo, & mancipia, donec decem minas redderet, quas per me acceperat, & triginta quarū me spon-

Apaturij dolus.

forem mensario constituerat. Ac ut me uera dicere appareat, audite testimonia. **TESTIMONIA.** Ad hunc modum creditores absoluit iste Apaturius. Non multo aut post, mensa euerſa, & Heraclide initio latitante: iste per insidias Athenis ablegare mancipia, & portu nauem educere instituit. Vnde prima cum eo mihi cōtrouersia incidit. Animaduersa enim re, Parmeno & mancipia quæ abducebantur arripit, & nauem eum commouere

Cautio rei.

portu prohibet, & mihi accersito rem narrat. Qua ego audita, & istum qui talia moliretur, hominem summè nefarium esse duxi: & uiam quæsiui, quæ & ego mensaria sponsione liberarer, & hospes ea quæ per me isti mutuarat, non amitteret. Constitutis ergo nauis custodibus, mensæ sponsoribus negotium exposui, pignusq; tradidi, ac decem minas hospitem habere in naue dixi. Hisq; factis, mancipia sponsione obſtrinxi: ut si quid deesset, per ea cōpleretur. Ita ego deprehensis istius iniurijs, mihi & hospiti consului.

At iste perinde ac si acciperet, non faceret iniuriam, me incusabat: rogans an non mihi satis esset, sponcione ad mensarium exolui, nisi & pro Parmenonis argento, nauem & mancipia sponcione obstringerem? & propter hominem exulem suas susceperem inimicitias: Ego uero eum qui mihi credisset, eo minus me deserturum assereram, quod & exuli & calamitoso fieret per eum iniuria. Postquam autem nihil prætermisi, & omnes istius inimicitias & odia prouocaui: uix redegei argentum, naue quadraginta minis uendita, quanti erat oppignerata. Redditis igitur triginta minis ad mensam, & decem minis Parmenoni, coram multis testibus: & tabulas sustulimus, secundum quas credita erat pecunia: & mutua commercia renouauimus, & inuicem missos fecimus: ita uti neque isti mecum, neque mihi cum isto negotij quicquam esset. Ac ut uera me dicere intelligatis, audite testimonia.

TRANSACTIONES. Iam post hæc mihi nihil cum isto rei uel magnæ uel paruæ fuit. At Parmeno istum accusabat, tum uerberum, quibus ab eo dum mancipia quæ ablegabantur, corripere, affectus esset: tum impedire ab eo institutæ in Siciliâ nauigationis. Instante autem iudicio, desert Parmeno iusiurandum isti de quibusdam criminibus: id iste accipit, pactus insuper etiam pecuniam, nisi iusiurandum illud dedisset. Ac ut me uera dicere constet, cape mihi testimonium.

TESTIMONIVM. Accepto igitur iureiurando, haud ignarus, multos sibi si peierasset, fore cōscios, ad iusiurandum præstare non fuit, sed tanquam iudicio soluturus iusiurandum, Parmenoni diem dicit. Instante autem eis iudicio, adducti ab ijs qui aderant, ad compromissum ueniunt, & pactione conscripta unum arbitrum Phocritum ciuem suum cōmuniter deligunt, cui unum uterque attribuit, iste Aristoclem Oensem, Parmeno me. itaque inter se paciscuntur: quæ nos tres de cōmuni sententia cōstituissemus, ea se rata habituros: sin minus, quæ duo decreuissent, ea necessario fore seruanda. Hac pactione facta, sponsores harum rerum inter se dederunt, iste illi Aristoclem, Parmeno isti Archippum Myrrhinusium. Ac pactione primum apud Phocritum: deinde cum Phocritus eam alij cuidam tradi iussisset, apud Aristoclem deponunt. Ac ut uera me dicere constet, audite testimonia.

TESTIMONIA. Depositam igitur fuisse pactiōem apud Aristoclem, negotiumque Phocrito, & Aristocli, & mihi fuisse cōmissum, reignari apud uos testati sunt. Rogo autem uos, Iudices, ut quæ post acciderunt, ex me audiat. Inde enim, mihi calumniam ab isto fieri Apaturio, perspicue cognoscetis. Vbi animaduertit, me & Phocritum consentire, & se à nobis damnatum iri uidit: abolendæ cōmissionis cupidus, perdere tabulas cum eo per quem asseruabantur, instituit: & contendere cepit, arbitrum sibi esse Aristoclem: Phocritum autem & me non aliud habere autoritatis, nisi negotij unam transigendi. Verba hæc ægrè ferens Parmeno, postulabat ut Aristocles tabulas proferret: non procul esse quarendum argumentum dictitans, si qua fraus in tabulis commissæ esset, quas seruus suus scripsisset. Assensus Aristocles se prolaturum pactiōem, in conspectum nec hodie protulit, sed ad dictam diem in Vulcani templum progressus, prætexebat, puerum dum se is expectaret, amisisse tabulas dormientem. Autor autem & adiutor istius commenti est ille è Piræeo medicus Eryxias,

Transactio.

Parmenonis
& Apaturij
controuersia.

Compromissum.

Pactio.

Tergiversatio
Apaturij.

Aristocles tabulas
supprimat.

Eryxias, Aristocli familiaris: qui idē, quod inimicus mihi est, in hoc discrimen me adduxit. Ac finxisse Aristoclem amissas esse tabulas, ē testimonijs audietis. **TESTIMONIA.** Iam igitur abolita erat commissio, pactione abolita, & arbitris repudiatis. Aliam igitur scribere pactiōem cum instituerēt, de ea dissenserunt: quod iste ad Aristoclem, Parmeno ad tres illos, Aristoclis impudentia, quibus initio commissā esset, rem deferri uolebat. Pactiōe igitur alia non scripta, primaq; abolita, eō impudentiæ processit is qui tabulas aboleuerat, ut ipse unus se pro arbitrio pronunciaturum affirmaret. Parmeno autē testibus aduocatis, interdixit Aristocli, ne contra pactiōē sine coarbitris contra se ferret sententiā: ac quibus præsētibz uetuerit, audite testimonium. **TESTIMONIUM.** Post hæc igitur Parmenonem acerba clades oppressit, ludices. cum enim, ut patria pulsus, Ophrinij habitaret: illo terræmotu qui accidit in Cherroneso, collapsis ædibus & uxor eius & liberi perierunt. Qua ipse calamitate audita, naue conscensa hinc abiit. Aristocles autē cum homo, testibus adhibitis, uetuisset, ne contra se absq; coarbitris pronunciaret: homine propter calamitatem hinc profecto, absentem condemnauit. Ac ego quidem & Phocritus in eadē pactiōe scripti, quoniam iste cōtenderat, nō esse sibi nos arbitros, abstinuimus arbitrio. at ille cum non modò non concessum, sed interdictum etiam ei esset, nihilominus sententiam tulit, id quod neq; uestrū, neq; reliquorum Atheniensium facere quisquam sustineret. Quæ igitur in abolitione tabularum & in sententiā arbitrij Apaturius & arbiter ille designarunt, is cui facta est iniuria, si quando redierit incolumis, ulciscetur. Postquam autem eō processit impudentiæ Apaturius, ut & me in ius uocet & criminet: me quanti damnetur Parmeno, soluturum recepisse, & me sponsozem in tabulis inscriptum esse aiāt: ita uti decet tale refutare crimen, primū uobis adducā testes, non me pro Parmenone spondisse, sed Archippum Myrrhinusiū: post etiam argumentis me defendam, ludices. Iam primum omniū ipsum mihi tempus, euentum esse crimen, testatur. Commissio enim ab isto & Parmenone, anno abhinc tertio facta est, & cognitio Aristoclis. At fortitiones iudiciorum mercatoribus menstruæ sunt, à Sextili usque ad Martium, ut ius suum statim adepti, nauigent. Quod si ego re uera sponzor fui Parmenonis, cur primū non statim facta cognitione sponsum exigebat? nec enim scilicet hoc dicere potest, se propter amicitia nostram, molestum esse mihi noluisse. Ego enim mille drachmas Parmenonis odiose ab eo exegeram: & cum nauem protraheret, clam se subducturus, & debito mensario fraudaturus: à me prohibitus fuerat. Proinde si ego pro Parmenone fidem meam obstrinxissem, non tertio anno demum, sed tum statim me de sponsione appellasset. At abudabat opibus, credo, ut ei etiam post, me conuenire liceret: tum uerò nauigādo erat occupatus? imò propter inopiā & bonis suis cesserat, & nauē uendiderat. Ac ut maximè impedimētū aliquid ei obiectum sit, quo minus tum statim in ius me uocaret: quamobrem anno superiore hic uersatus, nedum in ius uocare, sed nec appellare me ausus fuit. Atqui conueniebat, si & Parmeno iudicio uictus ei debebat, & ego sponderā: eū ad me, testibus adhibitis accedere, sponsumq; postulare,

Clades Parmenonis, & absentis damnatio.

Reus se pro Parmenone spondisse negat.

Tempus.

si non ab hinc tertio, superiore saltē anno: ac si præstitissem, auferre: sin minus, iudicio experiri. In talibus enim causis, omnes postulare prius, quàm in foro contendere consueuerunt. Nemo autē est qui testaturus sit, se adfuisse, cum iste uel superiori anno, uel tertio abhinc, aut diem mihi dixerit, aut ullum apud me uerbum fecerit, his de rebus de quibus nunc litigat. Fuisse autem eum hic anno præterito, cum iudicia exercerentur, recitato testimonio cognoscetis. **TESTIMONIUM.** Age legem etiam, quæ spon-
 siones annuas esse iubet, mihi recita. Neque uerò ea lege nitor, ut si spon-
 derim, poenas dare me non oporteat: sed eam ipsam legem, non spon-
 disse me, testimonio mihi esse affirmo. Nam sponsionis egisset mecū, tem-
 pore hac lege præfinito. **LEX.** Sit igitur hoc etiam uobis argumento,
 mentiri Apaturium. Nam si ei pro Parmenone spondissem, nō fieri po-
 tuisset, ut istius inimicitias propter illum susceperem, prouidens ne amitte-
 ret ea quæ per me isti mutuarat: ipse uerò me propter illū apud istum spon-
 sione obligatum neglexissem. Quid enim spei habere poterā, istum mihi
 parsurum, quem ipse coegeram illi satisfacere: à quo mensariam sponsio-
 nem odiosè exegeram, quid ab eo me ipsum passurum arbitrarer? Quin il-
 lud etiam considerare, Athenienses, est operæ precium: si spondissem, me
 nunquam fuisse iturum inficias. Multo enim confitenti mihi, & ad pactio-
 nem eunti, ex qua commissio facta fuit, firmior esset defensio. Tribus enim
 arbitris rem fuisse permissam, testatū uobis est. Cum uerò à tribus lata sen-
 tentia non sit, quid neganda sponsione mihi uoluissim? cognitione enim
 secundum pactiōem non facta, nec ego iam sponsione tenebar. Quare ne-
 quaquam, ludices, prætermissa uera defensione, si spondissem, ad infi-
 ciandum uenissem. At uerò illud etiam testatū uobis est, pactiōne ab istis
 abolita, aliā istum & Parmenonem cōscribere uoluisse: quasi irrita essent
 ea, quæ prius inter eos cōuenerant. Atqui cum de futura cognitione aliam
 pactiōnem conscribere uoluerint, priore perditā: quo pacto alia pactiōne
 non scripta, uel arbitriū fieri, uel sponsio potuit? De hoc ipso enim orta cō-
 trouersia, tabulas alias non fecerunt, isto unū, illo tres arbitros postulante.
 Postquam autem prima pactio, qua me sponforem esse factum ait, periit,
 alia uerò scripta non est: quo iure mecum agere potest, cōtra quem nequit
 proferre pactiōem? At interdixisse Parmenonem Aristocli, ne contra se
 absq; coarbitris pronunciaret, testatum uobis est. Quod si cōstat eundem
 hominem & pactiōem aboleisse, ex qua arbitrium fieri conueniebat, & sine
 arbitris cæteris se tulisse sententiam ipse fatetur: quā cōuenit, ut illi fide ha-
 bita me perdati. Illud enim considerate, Athenienses, si non me nunc, sed
 Parmenonem accusaret Apaturius iste, minas uiginti postulās, Aristoclis
 cognitione fretus: Parmeno autem præsens defenderet apud uos, testesq;
 adduceret: tum, non soli se Aristocli, sed cum duobus alijs rem cōmisisset:
 tum interdixisse, ne se absente pronunciaret: tum uxore sibi & liberis ter-
 ræ motu oppressis, seq; ad tantā calamitatem domū profecto, eum qui pa-
 ctiōem aboleisset, contra absentem tanquā deserto uadimonio sententiā tu-
 lisse: est ne uestrū quisquam, qui Parmenone in hanc sententiā se defen-
 dente, tanta iniquitate factū arbitriū, ratum esse debere decerneret? Non
 modò

2 Lex sponsio-
num.

3 Inimicitia
cū Apaturio.

4 Nulla causa
negandæ spon-
sionis.

5 Prima pa-
ctiōne aboli-
ta, nulla alia
facta.

Fictio, quomodo
se Parme-
no defendere
posset.

modò certè controuersis omnibus, sed tamen si extaret pactio, si constaret delatum esse ad Aristoclem arbitrium, si non uetuisset Parmeno contra se pronunciare: & euenisset tamen, ut ante arbitri sententiam, talis homini calamitas obijceret: quis ita inhumanus est aduersarius, aut arbiter, qui non usq; ad eius reditū distulisset? Quòd si Parmeno ratione reddita, ab omni parte æquiora dicere uideretur, quàm iste: quo iure me damnabitis, cui cum isto homine rei prorsus nihil est? Me igitur exceptionem rectè oppo-
fuisse, Apaturium autem falsò me accusasse, contraq; leges iudiciū esse adeptum: id uobis, Iudices, multis argumentis probatū esse confido. & quod præcipuum est, quicquam sibi mecum esse commercij, Apaturius nec dicere instituet. Sin per mendaciū dicet, me in pactione Parmenonia sponso-
rem esse inscriptum: pactionem ab eo requirite, & hic ei occurrite: omnes homines cum tabulas inter se conficiūt, propterea ob signatas apud eos de-
ponere quibus fidem habeāt, ut si qua dissensio extiterit inter eos, ad tabu-
las reuersi, controuersiarum explicationem inde petant. Si quis autem ta-
bulis abolitis, eludere ueritatem uerbis studuerit, quid illi fidei est habendum? At fortasse id quod est omnino factu facilimum iniuriarū & calum-
niarum studiosis, testimonium aliquis ei in me dicet: eum autem ego si po-
stularo, unde probabit se testari uerū? è pactione? id igitur ne differat, sed
mox proferat qui habet. Sin eam tum perisse dicet, unde ego falso testimo-
nio circumuentus, argumenta petam? Nam si apud me depositæ essent ta-
bulæ, Apaturio criminari licuisset, me propter sponsonem, pactionē abo-
leuisse. Sin apud Aristoclem: quamobrem, si absq; suo consensu pactio pe-
riit, me accusat, cum ei qui accepit illam, & non exhibet, diem non dicat? &
eum contra me testem producit, qui tabulas aboleuit: cui eum irasci conue-
niebat, nisi communicatis operis fallaciā istam commenti essent? Ego cau-
sam meā egi, ut potui. Vos igitur secundū leges æqua quæ sunt decernite.

Reo nihil
cū Apaturio.

Tabularum
utilitas.

Testibus Apa-
turi non esse
fidem habenda.

ARGVMENTVM ORATIONIS ADVERSVS
Phormionis exceptionem.

Phormio mercator in Bosporum nauigaturus, minas à Chrysippo uiginti mutuatur. Quò cum uenisset, res ita comparatas offendit, ut quas uehebat merces, non essent uendibiles. Quare nauiculario Lampi-
de Athenas redituro, cumq; imponere naui, ea quæ Chrysippea pecunia comparasset, iubente (sic enim tabu-
la continebant) neq; sarcinā ullam, nec argentum imposuit, sed ad Lampidem dixit, præstare in præsentia se
ea nō posse, sed paulo post alia naui cū pecunia abiturū. Lampidis ergo naui in altū pronecta perit, & Lampis
cum paucis lembo euadit: Athenasq; reuersus Chrysippo felicitatem Phormionis prædicat, qui & in Bospo-
ro remansisset, & nihil naui imposuisset. Post, Phormio Athenas peruectus, cū argentū ab eo reposceretur,
primum, ut ait Chrysippus, & debere se fatetur, & redditurum pollicetur. Deinde quicquam debere negat,
ut qui Lampidi dedisset, quòd tabulæ iubeant, si quid in mari acciderit naui, Phormionem liberatum esse ære
alieno. Diem illi Chrysippus dicit: is exceptionem opponit. & Lampis apud arbitrum testatur, se pecuniam à
Phormione in Bosporo recepisse, & unā cum cæteris in naufragio perdidisse. Prius autem contrarium dixe-
rat apud Chrysippum: Phormionem nihil in nauem posuisse. Quorum cum Lampis coargueretur, se tum non
apud se fuisse dicit, cū ad Chrysippū illa diceret. His arbiter auditis, nulla sententia lata, negotiū in iudiciū re-
mittit. Ac causa nomen illa quidem habet exceptionis, re uera aut recto iudicio agitur. Id quod etiā Orator
satis innuit in principio, non omnino esse exceptionē, cum dicit: se fecisse omnia secundū pacta & conuenta,
reddidisse Lampidi pecuniā, id quod tabulæ iubeant, æs alienū tali euentu remittētes. Hæc enim eius sunt qui
recto iudicio cōrendit, & obiecta crimina diluit: non aut illius qui totā cōtrouersia tollit, agendiq; potestatem
negat. Exceptionē præterea, inquit, largitur lex de his qui prorsus Athenis non fiunt, neq; Athenas referendi
sunt, contractibus. Idem autem & in hac oratione obseruatum est, quod & in oratione contra Neæram,
quod